

Рис. J. Богдєвѣ. С-І 46

(2)

СМ

ПЕСМЕ

ВЛАДИМИРА ВАСИЉА.

Издане на свет након
сърца његове.

—P

10

ПЕСМЕ

ВЛАДИМИРА ВАСИЋА.

(РОЂЕН 1842. ПРЕМИНУО 1864.)

ИЗДАНЕ НА СВЕТ НАКОН СМРТИ ЊЕГОВЕ.

Београд

У ЗЕМУНУ.

Штампаријом Н. К. Сопроновом 1865.

C-5 46

1871/78

ЧИТАОЦИМА

ове књиге и мојим и покојног ми сина
ЗНАНЦИМА И ПРИЈАТЕЉИМА.

Смрт ми одузе и уграби сина,
једини понос, који ми беше остао
за моје старе дане. Би суђено да
ја преживим онога, од кога се на-
дах да ми очи склопи и да ми гроб
прелије. Божја је воља хтела и ја
је трпим, сносим његово свето на-
ређење и ако не могу затајати како
ме силно боли овај претешки гу-
битак, ова љута рана. Ја остадох
самохрано дрво на свету, остадох
без сина којим бејах свуда и пред

сваким светао, остадох без јединца, у кога беше и надање и живот мојих старих дана.

У тешкој мојој жалости ево вам дајем оно што је ваше, што за текох иза мога покојног Владимира. Нек иде у свет његово певање — тужно ми је замењивати га у овој радњи, боли ме то, јер ме овако све опомиње на њега, ништа ме не теши.

А ви сви, који сте познавали мога сина, примите к срцу жалост тужнога оца, у којој он предаје ове останке свога јединчета вашој љубави и сећању.

Игњаш Васић.

прота Лознички.

Покојни Владимир Васић родио се у Шабцу 1842. године 8. августа и преминуо је у Лозници 22. августа 1864. Учио се у мањим школама најпре у Лозници а после у Шабцу и свршио је у Београду шест разреда гимназије, па је после стао у војску 1861. године у јесен. Одатле га је влада послала у пруску војску и био је тамо две године у краљевским стрелцима у Берлину. Треће године је премештен у војничку школу у Ерфурту, где га је и снашла сува болест рад које се морао повраћати кући и која му најпосле сврши млађани век.

Он је почео штампати своје песме још 1860. године у „Световиду“ а од 1862. године што је излазило његових

песама излазило је у „Даници“ у Новом Саду и то треба узети за прави почетак његовог књижевног рада. У „Даници“ су му излазили прилози, које је слао из Берлина. Што је давао у „Световид“ давао је ђаком у Београду, онда кад је почињао писати песме и кад најпре огледаше хоће ли моћи пристати међу млађане радине у нашој књижевности; то и јесу све слабије ствари његове, које он у последње доба није ни сам бројао у свој посао, него их је као почетничке слабачке огледе одбацивао и које се не би никад и нигде више потад ни помињале да је њему Бог дао живота па да збиљски почне радити на књижевности и да поклони довољно пажње и неговања своме лепом и живахном песничком дару. А кад се то није дало покојнику, ово не можемо да не убројимо у његов рад пишући му овај жалосни спомен.

Покојни Владимир није никад ни имао довољно времена да се могао прихватити пажљивије неговања свог дара. Ваком док је био, истом се бејаше отргао почетничке бојажљивости и стао на праву стазу смеле мисли и праве вредности песничке, мораде из неких незгодних узрока оставити и школу и своје друштво и пријатеље, те ићи у војску, откуда се отиште још даље и од друштва и од пријатеља својих у Немачку. Војничке дужности и тамо му као и у Србији сме-тоше и мисао и рад око песништва, не дадоше му неговати лепе слике, које гајаше пуна нежног и лепог осећања душа његова. За две године у Берлину он је врло мало урадио, а увек се у писмима тужио својим пријатељима, који га опомињаху и позиваху на рад да му ништа није могућно писати. И доиста писма његова отуд бејаху увек кратка, тужна, невесела, вазда га тамо

тишташе жудња за Србијом, и за нашим животом и навикама. То беше оно туговање које ћути и тако ћутом трпи и сноси своје муке. Многа му писма беху врло проста, и тако кратка као да је сасвим обично стање око њега. А у гдекојима тек показиваше се црна меланколија, и оно туговање које највећма тишти. Беше поштена срца, благе нарави и бујна открита песничког осећања, које не знадијаше нити шћаше знати за какво околишење, па много и много ствари данашњег света и данашњег склопа друштвеног тиштаху га тешко. Уздисаше за многим манама, за многим кривудањем и неугодним правцем нашега живота и склопа друштвеног. Беше човек с осећањем који се не могаše кретати међу светом ни живети у њему не марећи за напредак, за све боље и лепше и за чистију светлију будућност; а беше Србин, којему за свој народ све ово

беше зеница у оку, најдража мисао, и извор свеколиког одушевљења, свеколике воље на рад и живот.

Пошто је таман започети посао у Београду прекинуо и тек нађену стазу песничку опоравивши, рад и читање напустити морао, ступајући у војску и полазећи у Берлин, не могаše за две године скоро ништа даље. У Ерфурту види се да је поред школе опет прихватио запустени али не занемарени рад свој. Ту је прикупио и прередио своје преташње песме. Али се овде уплете болест, која му и рад прекиде и живот пре времена узе.

Мени покојни Владимир беше одавна друг и знанац по старом пријатељству, а у последње доба нежан и веран пријатељ. На мене и паде дужност да примим од оца оставу његову и да је уредим за штампу. Књигу сам поделио на два дела.

У први долази онај део његове оставе, који је он сам за живота био преписао у једну књигу и онако у ред ставио као што се и штампа. У другом је пак делу оно што сам ја из његових хартија побирао, преписао и у садашњи ред ставио. Већина је од тих ствари преписана била у једну свеску у коју је он био у Лозници 1861. године преписао своје ствари. На тој књизи нађох његовом руком на сваки начин у последње доба написане плавазом ове речи: „Ове ми песме не ваљаду, није ни руге, првина су.“ Ја сам се морао обзирати како ћу одатле узимати ствари у овај његов споменик. Поставио сам себи за правило да увек у бирању оно оставим што би сам покојни Владимир одбацио, за што би се управо он сам врло срдно да му га је ко за живота преко његове воље штампао, а да узмем све оно што је споменик његова живота, што исказује какво његово

осећање и што крије искру и мисао какву млађане му душе. Ово је свакојак само венац од онога цвећа које беше почело клијати и пупити и које би се само под његовом руком, под топлим огревањем и неговањем његова срца и осећања потпуно развило и замирисало. Ту ми мисао највећма држи то, што се и овако налази толико ствари у овој књизи, којима ће се доиста моћи пуно обрадовати сваки пријатељ депоте и вештине.

Ја с бољом завршујем ове кратке редове. Нек они заједно с целом књигом буду поздрав с посмртне постеље Владимирове, који се шаље његовим знацима и пријатељима, нек ово све буде надгробница за коју нас тера немила коб да је подижемо у књижевности млађаноме Србину, који бојаше науман бити јој поборник и посленик, који бејаше вољан стати у ред бораца за светлију и лепшу будућност нашег народа. Тужно

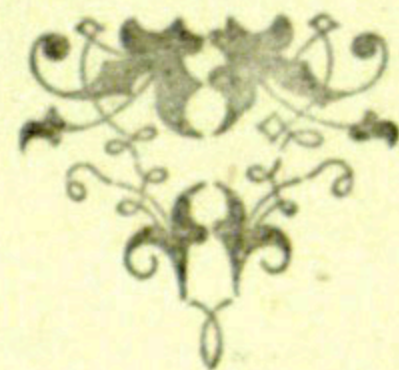
XII

је то помислити и мени и свима и мојим
и његовим пријатељима, који би хтели
пружити руку не да ову успомену приме,
но да се с Владимиром рукују у слат-
кој и светој завери понављајући клетву
да заједнички љубе светиње српске, да
заједнички буду трудбеници њихови.

У Београду.

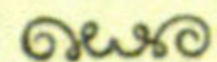
Сш. Новаковић.

П Р В И Д Е О .

I.

ОЋЕШ ЖИВОТ

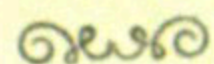
Оћеш живот душо?
Аох зоро бела!
Ја живота немам,
Живот си однела.

Оћеш срце? . . . немам,
Није више моје,
Утонуло давно
У те очи твоје.

У БЕОГРАДУ, 1861.

II.

ЕЈ КОСОВО!

Еј Косово, аох тужно,
Што си тако помрчало,
Као да те нигда није
Јарко сунце огрејало?

Што ли ти је земља црна
Тако сува и усала,
Као да је нигда није
Роса капљом покапала?

Што ти цвеће на грудима
Црвенијем цватом цвати,
К'о да му је вити стручак,
Стручак крвљу покапати?

Што си пусто, што си пустош,
Што с' у црну моташ слику,
Као да у срцу кријеш
Клетву грешном одпаднику.

Ој давори равно поље,
Што си тако невесело, —
Неси ли, се љута боја
Душман-крвце зажелело? . .

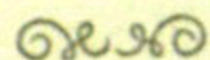
Ал' ти ћутиш . . . ћути гробе
Српске славе и слободе,
Ћути докле српске мајке
Обилиће не породе.

Док соколи не порасту
Све пиштати донде све ћеш,
За слободу кад мач звекне,
Онда више пиштат не ћеш!

У ЛОЗНИЦИ, 1861.

III.

ДОСТА САМ СЕ

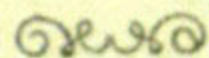
Доста сам се нагледао света,
Гледах сунце кад се роди, зађе,
Иза горе месец кад изађе;
Доста гледах танане облаке,
Светле, густе, црне — свакојаке,
И те звезде што се ноћу оспу,
И њих гледах кад светило проспу,
Китна поља и шарено цвеће
Око цвећа кад славуј облеће,
Гледао сам, наглед'о се доста,
Што не видех још ништа неоста,
Је л' ти мало? да ме ко год пита,
Е реко бих свег ми душа сита.

Доста сам се нагледао света,
Сит свачега наглед'о се јесам,
Али јоште, аох жељо пуста!
Још се драге наљубио несам.

1861.

IV.

ЧУДО.

Док сам дете јоште био,
Свашта ми је чудно било,
Па сам чудом називао
И што ми се ноћу снило.

Гледао сам како сунце
Скотрља се, пане, зађе,
Па ми чудно од куд после
С' друге стране да изађе.

Гледао сам како ноћу
Звезде сјаје и трепере,
Па ми чудно чија рука
Дању сјајност њину бере.

Гледао сам пуван месец
Кад на небу сјаји ноћу,
Па ми чудно ко га тура,
Ко му даје ту бледоћу?

Гледао сам у то небо —
Чудно било моме оку,
Чудно се, де Бог нађе
Кожу дугу и широку?

Е све ми је чудно било,
Свуд де год сам ногом стао,
И свачему чудно се,
Свијет чудом називао . . .

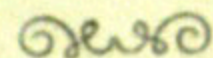
Док сам дете јоште био
Свашта ми је чудно пало,
А сад сва су стопила се,
Само једно још остало :

Када злато моје љубим —
Е сад несам дете лудо,
Што се никад не уморим,
Дивно ми је сада чудо? . .

1861.

V.

БЛЕДИ МЕСЕЦ . . .

Бледи месец сјаји ноћу
Да разagna црна мрака,
Ал још боље црну тмину
Гони са твог лица зрака.

Зора росу на цвет лије
Да још боље замирише,
Ал' од цвета мирисије
Душа твоја злато, дише.

Зора сунце јутром куна
Да још јачу светлост даје,
Ал из ока твога зрака
И од сунца светлија је.

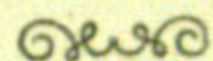
У зоре су лепа уста
Руменилом, кажу, цвате,
Ал од твојих несу лепша,
Јер пољубцем твоја шапте.

Ој па кад си тако дивна, —
 Анђелчићу умиљати!
 Пречекај ме . . . јоште мало,
 Љуба ћеш се моја звати.

1861.

VI.

ХЕЈ КРЧМАРУ!

Хеј крчмару! Ђе си болан?
 Амо из тог мрака,
 Дајде вина унуцима
 Краљевића Марка.

Шта се кочиш, шта си стао?
 Кам те море, Ђе си?
 Руменике брже амо
 Дружини донеси.

Тако, тако, деде брале,
 Узми пуну чашу,
 Куцнимо се а у здравље,
 И у срећу нашу.

Руменико, руменико,
 Еј ала си јака,
 Ал то ваља, то је вода
 За добра јунака.

Још по једну, а у здавље
Онога ковача,
Што је Марку саковао
Пламеног мача.

У три пута Бог помаже
Дед и трећом брале,
Да Бог да нам у Косову
Чаше заиграле.

А у боју на душмане
Што нам браћу гњаве,
Ој да Бог да наши мачи
Косиди им главе!

1861.

V II.

[БЕСНА КОЊА

Бесна коња јашем,
Помамнога ждрала,
А о пасу пашем,
Два пиштоља мала.

Место бритка мача
Сребром окована,
Вјерна друга пењем
Оштра јатагана.

А крај свилна паса
Крај малих пушака
Фишевлија пуна
Црнијех крушака.

Хеј дружино луда!
Што ме питаш: де ћу?
Та зар не видите
У сватове ме ћу.

Видите ли пламен
На ханцару моме?
Зажедњео крви
Да се гаси њоме.

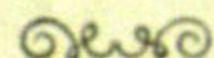
А што срце бије
О те груди плахо,
Еј за бојем жуди,
Ка' нигда до јако.

Па у бој ђу брале
Под свизна барјака,
За народ, слободу,
Родила ме мајка!

1861.

VIII.

[И ЗНАО САМ . . .

И знао сам да је тешко,
Кад срце заболе,
И клео сам срце путо,
Да никог неволе.

Али у црној тмини
Пустој туђини,
Наш'о сам, наш'о чедо
С' груди вилини.

Наш'о сам тебе душо
У сред туђина,
А дивну кано шћерцу
Милог Србина.

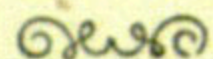
Па нека љуби срце
Шћерцу туђина,
Љубиће чисто врело
Кано Србина.

Па нека тоне срце
 Нек те изгуби . . .
 Грешан је ко те тако
 Дивну не љуби.

1863.

IX.

[ЗЛАТО МОЈЕ . . .

Злато моје! еј колико пута
 Тек протешам у невољи љутој,
 Злато моје рајем заданута,
 Цигла надо срећи отргнутој!

Среће немам . . . е се срећа моја,
 Срећа моја са несрећом срела,
 Срећу моју несрећа отела,
 Све изгубих осим уздисаја,
 Што ми срце тамнином напаја.

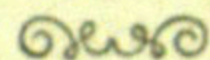
На том срцу, на срдашцу томе,
 Прве жеље за пољубце вреле,
 Прва ватра крви узавреле,
 Прва љубав оног првог дана,
 На томе је срцу закопана!

Среће немам . . . одбегла је давно,
 Оста гробак да казује путе
 Де је спомен среће увенуте:
 Чувај гробак моје срце тавно.
 Чувај спомен среће отргнуте!

10. Јунија 1863.

X.

УЗДАНОМ

Ја срца немам, њега су
 Стопиле те очи две.
 Ја срца немам, њега су
 Згореле те очи две!

У место срца грудва је
 Пепела живот мој,
 А вихар душо лагани,
 Вихар је уздах твој.

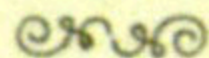
Узданеш, а уздах лагани
 Ту грудву срца разнесе,
 Уздах га тији лагани
 На груди твоје допесе.

Узданеш, та само узданеш,
 Тај уздах срце развеје,
 Па на те груди вилине
 Тај уздах срце посеје!

1861.

XI.

КАД ЈАРКО . . .

Кад јарко сунце зађе
 Мир да мирује,
 Вече ме увек нађе
 Де с' тобом другујем.

Кад црна тмина мине,
 Кад мине црни мрак,
 Опет ми прво сијне,
 Из твојег ока зрак.

Гледам те сваког дана,
 Гледам у сазик твој,
 И тражим радовања
 У слици дивотној.

Гледајућ очи плаве,
 Гледајућ осмех твој,
 По сто ми пута плане
 Жеља, за народ мој.

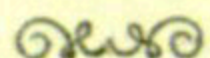
Па сваког дана зборим
 Гледајућ сазик твој:
 Ох ал' те љубим, волим,
 Ка' мио народ мој!

Па сваког дана само
 Мислим о нади тој:
 Ох Боже кад ћу тамо,
 Тамо у народ мој?!

1863.

ХII.

ЈОШ ТЕ ЉУБИМ!

И ако сам у туђини
Пустој студени,
И опет се сећам твојих
Уста румени.

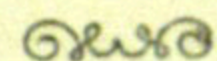
Не куни ме . . . још те љубим,
Живота ми мог,
За ту љубав свезао ме,
Венчао ме Бог.

Оћеш клетву? . . . клетва ми је
С' неба вечни Бог,
Кунем ти се, љубићу те
Живота ми мог!

1863.

ХIII.

ВОЛЕМ ТЕ!

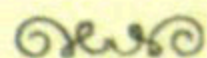
Водем ти косу црну,
Водем ти осмех тај,
Што ми из срца трза
Лагани уздисај.

Водем ти очи црне,
Водем ти поглед твој,
Водем ти више душо
Него и живот мој!

1863.

XIV.

БЛАГО НАМА!

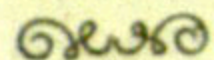
Душан паде, Лаза оста,
Ал' и он је пао,
У Косову србињску је
Круну закопао.

Милош паде, ал' га Мурат
Још у сани снева,
Благо нама, још је жива
Сабља Милошева!

1860.

XV.

НИЈЕ ЉУБАВ...

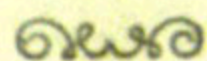
Није љубав цвеће шарно
Што по цвати и мирише,
Није љубав кита смиља,
Та још слађе љубав дише.

Ал' кад свене љубав пуста,
Кад увене, кад прецвати,
Никада се, никад, никад
Не мож' више да поврати!

1861.

XVI.

АЛ СИ ДУШО

Ал' си душо дивна стаса,
Дивна стаса видинскога,
Мириснијем дахом дишеш,
Дахом мира рајевскога.

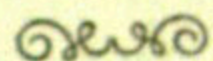
А те очи двије звезде
Пуне жара пуне сјаја,
Аох очи! доста пута
Мамисте ми уздисаја.

А та уста, ђул румени,
Зборе самим пољупцима,
Па се топим . . . аох душо,
Благо оном ко те има!

1861.

XVII.

ОД ТИХ . . .

Од тих врелих пољубаца,
Од те ватре из очију,
Од тих снежних белих груди,
Сто ме чуда обавију.

Свако чудо себи зове,
Свако оће миловања,
Па на груди твоје панем,
Те о чуду срце сања.

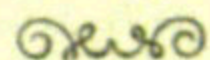
Срце једно, чуда веља —
Аох јадно срце моје!
Срце једно, а те очи
Стопише га душо твоје.

Па без срца блеђан ходим
Ка увелог цвета боја,
Но је срећа што ме често
Задевају уста твоја.

1861.

XVIII.

[СИРОМАХ САМ]

Сиромах сам, сиромах сам,
Немам ни динара,
Немам ништа осим побра
Љутога анцара.

А за пасом пушке су ми
Пушке мале две,
Отац, мајка, браћа, сестра,
Све су мени све!

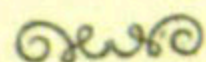
Е сад чекам кад загрми:
„Јуриш ко ће пре!“
Еј ала ће слатко онда,
Слатко да се мре!

Борићу се у том боју
Као српски син,
Као Србин ком је мрзак,
Мрзак душманин.

Нећу тада жалит крви,
Нећу вера Бог,
Нећу жалит ој тако ми
Вина црвеног!

1863

НЕК ВИДИ ДУШМАН!

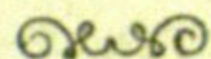

Што ћутиш, ћутиш Србине тужни,
Протрљај очи слава те зове,
Слава те зове на црно гробље,
На оно тужно Косово поље.

Та да ли живиш, та да ли чујеш
Ту црну клетву, тај уздах тешки,
Да ли још памтиш, да ли још знадеш
За онај бојак, бојак витешки.

Грешнице тешки, тргни се, тресни
Ланцем о земљу, нек мине мрак,
Нек душман види, нек душман чује
Да Срб' још живи, да је јунак,

ЈА ТЕ ЉУБИМ . . .

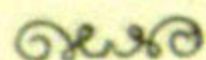
Ја те љубим, а ти ћутиш душо,
Те ћутећи пољупце ми враћаш,
У ћутању јаче кренчије се
Око мене, срца мога ваћаш.

Ја те питам, а образ ти пламти
Врелији падне на лице ми дар,
Образ гори, оће да сагори,
Ћутиш, љубиш, а све већи жар . . .

Срце срцу примакне л' се ближе,
Пламти опет . . . ту је смалаксада,
Јер из уста тад се само диже:
Љуби драги, срце сам ти дада!

XXI.

ПРОКЛЕТ БИО . . .

Хајде венац да пијемо,
Точи вино да пијемо,
Ама ођу старом вером
Без пехара и без чаша —
Старом вером, кондијером!

Точи само, терај тако
Па ма било наопако;
Дед живели, сретни били
А што неби вино пили,
Кад по гори бела вила
(И Маркова света душа
У вино се претворила!

Време бежи, време лети,
А то срце младо, плахо,
И оно ће остарети;
Црна тица, грешник клети
Што га свијет сирћу зове

И на нас ће да долети,
Нећеш онда пити више!
Док смо живи да пијемо!
Точи вино, да чујемо
Како Марко дише!

Црне мисли, дивне зборе
И виљинске разговоре,
Оштру паду, бој витешки
И буздован тешки,
Што кад прне,
А Турчин посрне —
Све у вино, све је, све је
Јунак Марко саранио!

Мрко вино, мрко збори
Мрки с' воде разговори,
А дружина што га пије
Ожењена јоште није;
Но у срцу отров нија,
Та све сама бећарија,
Што у руци мача носи
А месецу да пркоси,
Што из срца отров лије,
А душман ће да га пије!
Еј! та тешко, тешко томе
Кога ваки дивни свати

Пођу даром даривати,
 Све то луда бесна раја
 Што с' од пушке лак опанка
 Е једнако без престанка
 Луда раја не одваја! —

Тише . . . тише! . . .
 Чујете ли? већ мирише
 Шака праха пламеног,
 А крвничка крв се пуши,
 Са анцара крвавога.
 Ој та то су јади тешки
 На огњено срце пади,
 Па су срцу јади тешки:
 Крв, освета, прошаптади . . .
 Крвца тече, анцар сева
 А брат брату тек попева:
 „Јуриш турке да бијемо!“ —
 Точи вино да пијемо!

Дружинице, лепа ли си!
 Црна горо, дивна ли си
 Што породи тиће таке,
 Све соколе све јунаке —
 Та све тиће Обилиће,
 Што но с' мачем из корица
 Као жива жеравица;

На мах букне, на мах пламе,
 На мах свету ријеч шане:
 „Стан', турчине, љуту рану
 „У мом срцу закопану
 „Твојом крвљу перем, видам,
 „Док је не извидам!“

Тише . . . тише! . . .
 Чујете ли да уздише
 Слава српска на гуслама?
 Ој та благо, благо нама
 Слава српска јавор буди,
 Јавор Срба да пробуди!
 Глете браћо, зора руди!
 Глете браћо, Срб се буди!
 Гледај чете, гледај мале,
 Како су се раздрагале,
 Како мачем крчи пута,
 На слободу да налута!

Гледај, брате чете мале,
 У коло се похватале
 А у колу дивно перје,
 Није алам, ни бисерје,
 Нит је кити суво злато
 Па ни цвеће узабрато —
 Слободом се закитили!

А кад пану бледе зраке
 На те токе на јуначке,
 Када тока обасјана
 Дигне уздах са усана,
 Тај се уздах у реч слије,
 Те кроз коло реч пролети:
 „Гинућемо за крст свети!“
 А кад мине црна тмина,
 Кад се сунце зори врати,
 Па кад горске ладне стене
 Сунце љубне и позлати;
 Кад засијне зрачак први,
 Грмне чета: „Крви! крви!“

Па ено је у бој лети
 Душманину да с' освети;
 А освету тешку љуту
 У вишеке црне вије,
 Па их у дно пушци крије,
 Када јекне, од тог дима плава
 Да с' турчин успава,
 Ил' дружина одабрана
 Тргне гују јатагана,
 Па полети да се свети,
 Да њим турске главе руби,
 Турска глава да јој ноге љуби! . . .

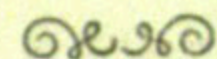
Шта сте стали? Точи, море!
 Здраво браћо, у вис чаше!
 Аој Луко, сунце наше!
 Да Бог да те тићи мали
 На Косову угледали,
 Еј да Бог да скоро, скоро
 Скупило се српство цело
 На турско опело!
 Здраво мрки Ерцеговче,
 Ерцеговче — девердару,
 Црногорче — љут анџару!
 Терај само, терај тако,
 Ма по турке наопако!
 Десница вам крепка била
 И анџар вам оштар био
 Што с' у српству посветио,
 Крнећ' месец и душмане,
 И секући турске главе,
 Главе турске усијане!
 Што но Срба занијета
 А Косову и слободи
 Кроз редове турске води
 Те му ране, ране старе
 Крвљу турском пере, прска —
 Еј анџару круно сриска! . . .

. . . Тише . . . тише ! . . .
 Јао браћо соко сиви,
 Сиви соко тешко дише . . .
 Ох та клетва, клетва стара
 Јоште Србу срце пара,
 Те не сија анџар више
 Клетва, браћо . . . мир мирише . . .
 Е јунаци барјак су развили,
 А уз барјак бојак били,
 У том боју славу брали,
 Борећи се смалаксали . . .

1863.

XXII.

БОГ ЈЕ ШАЛУ . . .

Бог је шалу оставио
 Па и ја се нашалио,
 Зглед'о злато . . . сретан био,
 Па је једном пољубио.

И она се нашалила
 Па ме једном пољубила, —
 Ал ми чудо, до сад шала
 Није никад опијала!

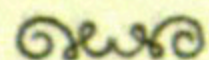
Опио се, завео се,
 Посрнуо, занео се,
 Злату пао, пијан био
 Па још једном пољубио!

Слатко пиће, дивна чаша,
 Па који га не би пио? . . .
 Та пићу га ма на веру,
 Јер сам срце већ пропио.

1862

XXIII.

А ЗАР ПИТАШ

А зар питаш душо,
Шта те младу буди,
Када појутарце
Зорицу пробуди.

Шта ти наво плахо
Грли вреле груди,
Када ноћца мине,
Кад зора заруди.

Шта ли око тебе
Као вихар леће,
Па ти нешто шапти,
Грли и облеће?

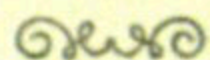
Ој та то су душо!
Све пољубци моји,
Топе се крај ока,
Покрај груди твоји.

А тај вихар злато!
То је уздах лаган,
Он ти шапти, збори:
Твој те љуби драган!

1861.

XXIV.

ОЈ ДУШИЦЕ . . .

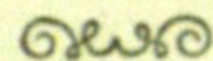
Ој душице! насмеше л' се
Та млађана уста твоја,
Ја не питам: је ли зора?
Ти си онда зора моја.

Стас твој вити кад угледам,
Кад угледам лице твоје,
Ја не питам: греје л' сунце,
Ти си онда сунце моје!

1859.

XXV.

[СИРОЧЕ САМ . . .

Сироче сам,
Ни мајке ни брата
Па ни миле сеје,
Да загрли брата око врата . . .
Сироче сам,
Осим оца стара
С' еванђељем што се разговара,
Никог немам осим рода мога,
Рода мога, рода јуначкога.

Да сам авђ'о,
Еј када би био.
Плавом кебу ја бих узлетио,
Молио б' се: аох Боже свети,
Скини гријех Србу нанијети,
Помози му и смилуј се Творче,
Молио б' се . . . али сам сироче.

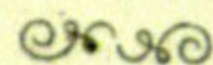
Сироче сам, а отац ме клео
 Белом свету кад сам полетео:
 С Богом сине, али само роду
 Верно служи. брани му слободу:
 А с' тиме ћу? ни сребра ни злата
 Да закуцам на душманска врата,
 Немам ништа . . . аох дај' је гриота?
 Ништа друго до мојег живота!

Али ако, ако сам сироче,
 Опета сам србињско одојче,
 Имам сабљу, па у место злата
 Њом ћу куцнут' на душманска врата,
 Имам сабљу, имам двије руке,
 Да њом вијам и разгоним Турке,
 Свега имам, па се ево кунем
 Млађан живот роду намењујем:
 За те само, тако ми слободе
 Погинућу и умрети, роде! .

У ЕРФУРТУ.

XXVI.

ДА Л' МЕ . . .

Да л' ме волеш злато моје
 Са мојега доброг срца,
 Или што ми у жилама
 Тече вреда српска крвца?

Ил' си тако милостива
 Па ме волеш од милине,
 Што сам војник, прва жртва
 Наше миле отачбине?

Еј, ал чуј ме, у војника
 Нема куће ни кућишта,
 Та он беле дворе зида
 Крај крвава разбојишта.

Башта му је бојно поље,
 По њој душман крвцу лије,
 А посуђе то је њему
 Убојито оружије . . .

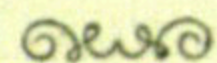
Па ако се оћеш душо
Вереница моја звати,
Ништа друго од љубави
Ја ти не би могло дати.

Све што имам то је злато
То је живот, срце моје,
Ја сам живот роду дао,
А срце је, срце твоје.

У ЕРФУРТУ.

XXVII.

И КАДА . . .

И када сунце греје
И када сунце зађе,
Увек се душа моја
Са душом твојом нађе.

И када нојца мине
И зора кад заруди,
Увек ме сенка твоја
Из тихог санка буди.

И у сред тамне ноћи,
И у сред белог дана
Грли те душа моја
А срећом уздрктана.

Ох аа се често сећам
На вече оно тио,
У твојем загрљају
Како сам сретан био.

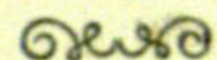
И од то доба више
Несневам о том рају,
Но молим Бога да сам
У твојем загрљају.

И од то доба увек
Кад год се Богу молим,
Кунем се, да те љубим,
Да тебе само волим!

У ЕРФУРТУ 1864.

XXVIII.

АОХ ТУГО . . .

Аох туго, ал си црна
Убио те Бог!
Зар баш нађе да се станиш
Усред срца мог?

Рашт' оплећеш мрежом црном
Млађан живот мој,
Та ја нисам никад био,
Никад драган твој.

Нити сам се кад год до сад
С' тобом грлио,
Нити памтим да сам икад
Тебе љубио.

Па опет ми пружаш руке
Да те милујем,
Да ти после дворим, служим,
Да ти робујем.

Та остав' ме, беж' од мене
Ниси за ме ти,
Твоја тама неће никад
Мени сијати.

Студена си, бежи, иди,
Тражи другог ког,
Јер код мене нема за те
Стаја вечитог.

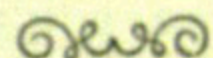
Ако л' нећеш . . . нећу с' бојат'
Твоје студени,
Док је мени оних уста,
Уста румени.

Јер док почнем злато моје
Верно љубити,
Вера тврда побећи ћеш,
Стопићеш се ти!

У ЕРФУРТУ.

XXIX.

ИМАМ ПОБРА . . .

Имам побра па му пишем
Ситну књигу сваког дана
И питах га: како побро,
Кад ће Срби на султана?
А побро ми одговара:
Сад се Србини дигнут неће
Ако Богда на пролеће
Кад улиста зелен гори
Та дигнут' се Србин мора!

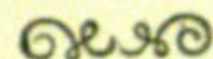
Е ја чеках, па чекајућ'
Прође много, много дана,
Много турских рамазана,
Све то прође, и опета
Оца виче са мунаре
А баш нико немаша се
За мачеве ил' анцаре,
Е чекајућ тако дуго
Нападе ми мрак на очи . . .
Меандији дедер точи!

Шта ћу браћо, неб : пио
 Нит би икад завирио
 Намеанска црна врата
 Само да је, да је рата,
 Ал' овако од мог јада
 По некад се у њу свратим,
 Само време да прекратим,
 Јер до сад сам више пута
 У тој чаши мрка вина
 Превидио, упознао
 Црну слику душманина,
 Пак ка' оно бојним пољем
 Тек подвикнем: стан' Трчине
 Зубима ћу да те кољем . . .
 И све тако, и све пијем
 Док се с' мујом непобијем.

У ЕРФУРТУ.

XXX.

НЕ ПИТАЈ

1.

Не питај што те љубим, —
 Без греха морам мрети,
 А уста твоја душо,
 Пехар су мени свети,

А тај ми пехар веру
 И златне крепи снове,
 И све што срце спасом
 И небом својим зове.

Не питај . . . јер кад из тог
 Пехара не би пио,
 Без вере и без наде,
 Тежак би грешник био.

Оковах срце путо
 У оков тешког ланца,
 А тај је ланац сковат
 Од твојих пољубаца.

Па што је срцу теже
 И што га јаче боли,
 То све те већма љуби,
 То све те већма воли.

А када дође доба,
 Да умор срце свлада.
 Пустићу нека бира . . .
 Де оће нека пада.

А знаш ли де ће пасти? . .
 Та на те твоје груди,
 Па да их опет грли
 Па да их опет љуби.

А ти се немој љутит'
 Мој цвете узабрати,
 Јер тај ће умор мени
 Пољубци твоји дати.

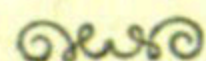
Како ћу љубит' слике
 Од светих иконица:
 Кад сву ми светост стиже
 Лепота твога лица?

Како ћу читат' речи
 Из светих молитава:
 Та сва ми вера лежи
 У та два ока плава?

У ЕРФУРТУ, 1864.

XXXI.

КАКО . .

Како, где је? . . та зар умро?
 Еј сирома Влада!
 Тако пита, тако збори
 Дружиница млада.

Нисам браћо, Бог ми с' вама,
 Де ћу ја умрети?
 Та зар не знаш луда рајо,
 На што смо заклети?

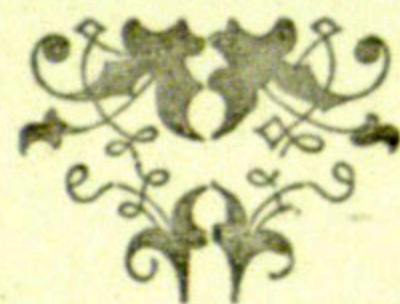
Не рекосмо л' под крилима
 Свилена крсташа,
 Скупити се, припасати
 Маркова палаша?

А са њиме полетети
 Као браћа права,
 На душмане, на бојишта
 Љута и крвава.

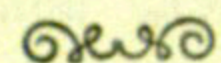
Па тек онда полагаано
 Од тих рана клети:
 Збогом роде прошанути . . .
 Пасти, па умрети.

ЕРФУРТУ 1864.

Д Р У Г И Д Е О .

ДРУГОВИМА НА РАСТАНКУ.

Зашт' не сијаш о сунашце јарко!
Зашт' не сијаш као и дојако,
Зашто тонеш у то сиње море,
Зашт' на челу купе ти се боре,
Зашто дркћеш кад злочинац неси?
Сијни бајио те светлост растреси!

Ал' ти ћутиш као поноћ нема,
Хеј некуда образ ти се спрема,
Сијаш тужно као самрт пуста
Кад облеће око младих уста,
Сијаш тамно, заходу се спремаш
Ка' да никог ко те воле немаш.
Хеј, читам ти из те тужне зраке,
Што је пусти мени кроз облаке
Читам да те веља туга мори, —
Та и мени од ње срце гори!

Гаси зраке у црне облаке,

Гаси, бежи — не у вале јаке
 Но сну тихом у постеље лаке,
 Спавај мирно и саном се крепи,
 Да поздравиш сутра данак леги,
 Спавај, иди, о светило неба!
 Путуј само, мени ноћи треба.

Ка' ноћ мрачна мрачно ми је срце, —
 Тако, тако сакри твоје лице,
 Остави ми ноћ мрачну,
 Ја нетребама ту топлоту зрачну.

Дуги збори дивни разговори,
 Љубав чиста каку тек Бог створи,
 Једно срце а и мисли једне,
 Једне жеље а и једне наде
 Грлиле су душице нам младе.
 Ох! та ништа на овоме свету,
 Од љубави ништа боље није,
 Младо срце, чиста љубав гди је
 Ту је живот у најлепшем цвету.
 Љубисмо се као браћа драга,
 Љубисмо се, грлисмо се доста,
 Младо срце и млађана снага
 Беше у нас — али сад шта оста?
 — Ништа друго до успомен пуста!
 Зашто тужим и зашто сам тужан

У љубави када несам сужан.
 Зашт' сам сетан и сетнога лица!
 Зашт' да туга тајна ме голица,
 Зашто ми је помрчао данак?
 . . . Зато, зато: ђачки је растанак.

Ево ноћи, ево је се ствара,
 Ој ево је да ме разговара,
 Ево ноћи ево она ту је,
 Она дође да ме омиљује!
 Па погледај и месец се јавља,
 Месец бледи звезде поздравља,
 Звезде трепте, поветарац пири,
 А ноћ већма своја крила шири.
 Дивно коло од сићаних звезда
 Искочило из својега гњезда,
 Повија се, затрепти и стане,
 Опет почне, па и опет прене;
 А месец се само тек осмене,
 Па зашупти па и порумени
 Па засијне све дивно осени,
 Докле око може тек да доспе,
 Шта ћеш видет' ? — до милине раја;
 Све је мирно, све је пуно баја,
 Све је дивно, све је пуно чара,
 Све је сведок Божијега дара,
 Све дивотно да му нема пара!

Аох ноћи! ал' си дивна сада,
 Ја те таку не виде никада,
 Збори ноћи, каква је то тајна,
 Да си тако чаробна и бајна,
 Ваљда за то лепша си нег' данак,
 Што је близу ђачки нам растанак?

Ал' ти ћутиш потајницу кријеш,
 Те ћутећи рајевину лијеш
 И ћутећи као да се смијеш,
 Видим, читам од мен' неси скрила,
 Радујеш се што си тако мила
 А одавно неси така била!

Кад си така а ти теши, збори,
 Збори ноћи те ме разговори,
 Збори штогод да ме туга мијне, —
 Ал' не, немој ево ми дружине,
 Ој! ево ми дружинице миле,
 Ао Боже! дај ми такe силе
 Све у намах да ми руке беле
 Пригрле их, па пољубце вреле
 Да ми браћа под једнако деле,
 Да ми уста пољубом шапоре,
 Да се они сви у једног створе,
 Да г' загрлим, па до румен-зоре
 Да га љубим!

Амо браћо! на братинске груди
 Амо јера брат за вама жуди,
 Амо без вас срдашце ме боли,
 Амо браћо јер вас братац воли!
 Поседајте ово вече само,
 Ја сам с' вама а друго већ тамо,
 Поседајте сутра већ ме нема
 Јер другвам се на пут далек спрема,
 Сада нека пољубаца река
 Излије се на уснашца мека,
 Нек пољубац ка' река потече
 Јер сад ово последње је вече.
 Весел'те се, нек песме зајече,
 У рукама нека чаше звече,
 У грудима нека огањ гори,
 А глас свети нека се заори:
 „Живили скупа, живили сви!
 „На искап браћо, Срби смо ми!!“

Та нашто живот кад вес'о није,
 Јунак је онај ко вино пије,
 Веселији ко је, него ли ђаци, —
 Ха, тако пијте о благо браци!
 Данас ил сутра већ живи несмо,
 А да ли знате ми сутра где смо?
 У гробу — гроб ће да нас скрије.
 Сад сложено само нека се пије,

Нека загрми песма бујна
 А има доста вина рујна,
 Свакога смока о ево на те,
 Само певај а и пиј брате!
 Што који води нека сад бира
 А свирац ће да нам свира,
 Не треба нам дула крива
 Нити горког оног пива;
 Вина треба, вино амо,
 Та за бога дај га само, —
 Биће брате, само певај
 Хеј свирачу! дед' не зевај, —
 Ево бране ево вина,
 А у здравље српског сина,
 За слободу наше браће
 Бог је добар и он даће
 Да слободе сунце сија
 Нашој браћи, да им клија
 Свако добро!

Амин Којо брате драги!
 Бог те чуо с' неба благи,
 Ев' попрати једну ја ћу
 Ал' напрати незнам шта ћу,
 Ајд о вину па шта било
 Па макар ме и опио,
 Није срамно вино пити

Срамота је хрђав бити; —
 Та вино ћу вино пити
 Куцнимо се, дела и ти,
 И Марко је вино пијо
 Па је опет ваљан био,
 Гонио је, сек'о Турке
 Од његове храбре руке
 Спонаде су многог муке, —
 Живио нам по сто пута
 Јер од њега Турчин клети
 Тамо оде и залута
 Гди га Пророк чека свети,
 Живио нам, живи Марко!
 Испиј брате, тако тако, —
 Та и Давид свети вели:
 Рујно вино да весели!

Нетреба губит' нимало време
 Све залуд после кад мене спреме,
 Сад пијмо браћо, о пијмо, пијмо!
 Румено вино подоста лијмо,
 А дође л' кадгод и бојна ука,
 Видеће душман каква је рука
 Србина, ког роди опет Срб,
 Видиће развијен српски грб,
 Видиће пламен с' пламеног мача,
 Познаће да у нас сила је јача,

Прснуће — за њим с' мачем у руци,
 Летиће Србин, викаће: туци!
 Душмана кдетог сатри у прах!
 Победа биће на нашој страни
 Измеђ имена кој' народ брани,
 Биће и наше — живили ми,
 Чашу у руку па пијмо сви!
 Тако је, ми ћемо бити јунаци
 Онда војаци а сада ђаци
 Весело живит' треба нам само,
 Тако ја тако, дај вино амо.
 Хеј море Вујо! деде поскочи,
 И вина рујног свима наточи,
 Чашу у руку, та то се зна,
 Али ти брате испиј до дна,
 Ал' ништа, пијте, та шта сте стали,
 Сутра ће један да се удали
 Из ове миле дружине мале, —
 Та још вам несу силе усале,
 Нек пева сваки шта који оће,
 Јер проћи, минут' све сутра то ће.

Ао брале! ала добро леваш,
 Хеј свирачу! шта ти је те дремаш,
 Дела свирај и колом затреси,
 Весели се ваљда пијан неси, —
 Тако, свирај и главу накриви

Та диван си, сваки ти се диви.
 Дајде брате, донесите вино,
 Ајте! амо сва моја дружино,
 Ајд у! коло, шта си стао брале?
 Виш' на лицу руже су уцвале,
 Играј коло, весели се сада,
 Још веселији бићеш знадем тада.
 На обрану, за слободу рода,
 Кад нас зовне, позове слобода.

Коло игра, земљица се тресе,
 Нога лупа и прах подиже се,
 Чудни свете да пун ли си хрће,
 Лудо мислиш, а говориш грће,
 Нога мислиш да је у јунака
 Много лакша него ли у ђака; —
 Није! баци мудровања така,
 Нога лакша, лакша је у ђака!

Коло игра повија се красно,
 Сваком лице румено и јасно,
 Срце чисто ка' сунчеви зраци,
 Чело ведро као мајски данци,
 Сваком мило што свог грли брата,
 Један другог вата око врата,
 Ао коло, еј дружино моја!
 Ој да Бог да! те срдашца твоја,

На Видовдан тако с' разиграла,
У Косову тако поиграла!

Кад гром груне, а пушка зајечи,
Кад топ рикне, а сабља зазвечи,
Да Бог да се поиграли тако
Ој! весело, ватрено и плахо,
Да Бог да нам неусала сила,
И десница и тад снажна била
И жеље нам и тад једне биле,
Кад Срб пође зарад браће миле
Бојак бити, врелу крвцу лити!

Играј брате, играјте сви скупа,
Нога лака нека бије, лупа,
Час растанка већ је близу нама
Гледај Јово иск је пуна чаша —
Нећу ову, нећу, та је ваша,
Дај ми ону — а у здравље свију,
А највише који вино пију. —
Шта сте стали, подигните чаше,
А у славу домовине наше!
Још по једну, тако брате, тако,
Та шта сузиш, ал' баш и јест јако.
Хеј свирачу! свирај мало јаче,
Зов' у помоћ старо наипаче,
Или њега ил' дебелог јера,

Он је луђи, а тврда је вера,
Криво јота — или кога било,
Само свирај што је дружби мило. —
Ал' не, немој — дајде гусле амо
Дај ми брате да удесим само,
Да опевам цара нам Душана
Под њим слава како беше сјана,
Ој Душане! ти си српска слава,
Ти јуначка дивна беше глава,
Мудар беше а и храбар беше
Гром душману кад се наоштреше,
Благ спрам оних који добро саде,
Строг спрам оних који о злу раде,
Љубак оним који правду славе
Гњеван оним који слашнег гњаве,
Страшан оним који сплетке праве!
Царе Лазо ти потоња славо!
Крепак одпор душману си дав'о,
Тук'о си се док си им'о силе
За слободу отачбине миле,
Свете жеље у тебе су биле,
Свете мисли тебе су дојиле
Светиња је слобода ти била
Па у теби док је крвца врила
Бранио с' је, јуначки си пао,
А последње оно твоје „јао!“

Што кроз кишу племенитих суза
 Истргло се као муња брза,
 Бог ја чуо, душу прими себи,
 Осмех свети он поклони теби —
 Осмех оста још на лицу твојем
 А светиња телу меканоме! —
 Обилићу јуначе јунака
 Та такога још нероди мајка
 Ти си дика отачбине наше.
 Тврда веро, племенита душо!
 У Турке си као јунак уш'о,
 Игра муња када гром је трза
 Спрам твог ножа није тако брза,
 Мурат мисли Србин није соко,
 Ал' од тебе он је зајаок'о,
 И ногом си на грло му стао,
 Хеј славно си и јуначки пао! —
 Шта ћу Марко за тебе да кажем
 Ајд' да кажем а нећу да лажем,
 Јеси доста црвенике пио,
 Ал' си боме и јуначки био,
 Кад изврнеш ћурак наопако,
 А замајеш топузином јако,
 Вера тврда баш си јунак био,
 Па ако си тако доста пио! —
 Јанковићу, Старино Новаче!

Ви сте тукли од душмана јаче,
 Страхмићу, Мандушићу Вуче!
 Све вас знадо ка' да бесте јуче,
 Косанчићу, Реља и Топлица
 Сви видели Божијега лица,
 Југ-Богдане са девет синова
 Све вас знаде дружиница ова,
 И вас друге остали јунаци!
 Знајте, сада све помињу ђаци!

Дивно ли је учватила ружа
 Итра нога брзо ли се пружа,
 Плахо ли су ускипеле душе,
 Пуне чаше ал' се брзо суше,
 Огањ живи да л' је тако врео, —
 Та шта клецаш, шта си се помео,
 Зар баш на мах стиже те олуја,
 Ал' и јеси пијо као гуја,
 Ништа, ништа незамера нико, —
 Па гле и ти, шта је теби прико,
 Шта се клатиш, уврути се мало
 Ал' најпоследње и шта ти је стало,
 Судби само предај твоје тело
 Вино криво, оно те помело.

Свирај коло, ајте браћо амо
 Ајте амо да се поиграмо,

Јоште мало па ето нам зоре,
 Свирај, лупај нек се песме оре,
 Ево чаше, а где ли су ваше,
 А у здравље дружинице наше,
 Треси, грми, разбијај и севај
 А ти Вујо само вино левај,
 Мили друже весели се, певај.
 Хеј свирачу! помакни се мало,
 Ајд за нама куд се коло дало, —
 Ао пого ал' лагана ти си
 Јоште ми се уморила ниси,
 Дајде вина, грло ми усадо,
 Успи пуну јер наећу мало,
 Еј дружино! ја вам сад изгоро,
 Немој доћи, немој јоште зоро!

Није вино што ми речи мами
 Нит' од њега ватрени су плами,
 Већ је љубав, у њој срце плива,
 А и ваша и мене умива,
 Вино шта је? — тек весели да смо
 Тек да нисмо шта јесмо и шта смо,
 Но ви знате да весели бесмо
 Још док вино ми и пили несмо,
 Ал' кад знамо гди је год весеље
 Моба било илити насеље,

Слава била, ил' преслава била
 Свуд да је се црвеника пила,
 Онда зашто неб' и код нас била, —
 Добро дошла руменика мила!

Још једанпут браћо ујме Бога,
 Напијмо се вина црвенога,
 Нек и чаше наше се пољубе
 Ка' и срца што се наша љубе,
 Нек загрме и нека зазвече,
 Нек кроз грло руменика тече,
 Дед' живила дружиница ова
 Под закриљем Бож'јег благослова,
 И ако се растуримо сада
 Невидимо ако се никада,
 Ил' уграби кога и смрт клета
 Из плетеног нашег рукоплета,
 И опет ће ако Бог да само
 Успомена остати нам тамо
 Где су груди и где срце бије,
 Успомен ће срце да обвије
 За другом ће срце да зажуди
 Слатку тугу сакриваће груди,
 А туга ће сузу да пробуди!
 Ако ли се још нађемо када
 Биће 'вако као што је сада,
 Потећи ће црвеника рујна

Заориће с' опет песма бујна,
Засвираће — затрешће се соба,
Нећеш питат' које ли је доба
Но играћеш — о, та биће тако!
Е живели и наискап јако!! —

* * *

Гледајте браћо! гледајте тамо
Гледните скупа истоку само,
Видите л' она румена уста,
Знате ли шта је та румен пуста,
И ону точку гледајте сјајну
Дивоту гледајте, гледајте бајну,
На уста како пољубац лије,
Како се блиста, како се смије.
Знате ли ко је? . . . та сунце то је.
А она румен знате ли што је?..
Та то је браћо румена зора,
Она нас сада раставит' мора!

*

Мину коло, мину и весеље,
Све ватрене, све минуше жеље,
Ка' леп санак што нам брзо мине,
Одлетише тако све милине.

Нема, неста бујнога усклика
Све изумре и радосна вика,
Образ није веселога лика,
Туге црне сад је посто слика,
Па и нојца гледај дивна преста
И месеца и звездица неста,
Ох! ено га, указа се данак,
Аох нама! Ђачки је растанак.

Аој време! да брзо ли дећеш,
Нигде стати, одморит' се нећеш,
Некад сјајну аљину обучеш,
Некад тучом и са снегом хучеш,
Некада се кишом заогрнеш,
И њу бациш, па тек што и тренеш,
На се' узмеш покривало мрака,
Или густих и црних облака, —
Па све тако све једнако дећеш,
А никад се одморити нећеш!

Тек што пође дружиница мила
Веселит' се да б' весела била,
Да б' весело друг пратио друга,
Да б' заједно минула нас туга,
Тек што звека од пунијех чаша
Веселити поче срца наша
Тек што свирац та ченгија стара,

С' песмом поче да нас разговара,
Тек што коло ухвати се плахо,
Тек што реко: тако браца тако!
Тек то беше — ао нашег јада!
Растави нас тако изненада —
Аох време да брзо ли лећеш,
Никад стати одморит' се нећеш!

Знаш када се укаже зорица,
Кад са њених лепих трепавица
Бисер-суза сваља се и кане
Те у недра ђул-румена пане,
Да га крепи, те да лакше дише,
Да га снажи, да зором мирише,
Знаш ли овда како би му било
Када би му стрес'о благо мило,
Питаш ли ме да л' би онда плако?
Е жа' би му веруј било јако;
Тако исто тешко је и нама
Срце нам је обавила тама,
Раставити што с' морамо сада
Ох тешко је, и тешко нам пада!

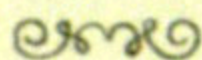
Од'те браћо! од'те код свог брата
Да загрлим све вас око врата,
Да изљубим да вам с' Богом велим,
Тугу моју да са вама делим,

Од'те браћо! од'те, дајте лека,
Од'те време знате да нечека.

З'богом мили Перо, Јово,
Растанак је видиш ово,
З'богом Симо и Милоје
Та растанак сад ово је,
З'богом драги брате Којо
Ти пољубце неси број'о,
З'богом Вујо, з'богом Лазо брате
Све вас љубим као што већ знате,
З'богом Божо, Драгутине, Ристо
Љубисте ме ватрено и чисто,
А и ја ћу љубит' вас до века;
Сада с' Богом пут ме далек чека,
Љубићу вас, ој другови моји,
А и ваша мене ће да доји;
Сећаћу се златних дана наших,
Сећаћу се пољубаца ваших,
Сећаћу се друговања нашег,
Сећаћу се пријатељства вашег,
Сећаћу се али сада с'богом,
Љубићу вас, кунем вам се Богом!!

XXXIII.

СВЕ ЗАЛУД . . .

Залуд гледах у те звезде сјајне
 Залуд тражих твоје слике бајне,
 У њима сам залуд глас твој слуш'о
 Све узалуд — не нађох те душо;
 Тек у бисер кад би се створиле
 Дивно би те само окитиле.

Гледах месец кад ноћу сијаше
 Гледах, тражих . . . тебе не бијаше,
 Он је таман наспрам лица твога,
 Хај тамниј' је а од злата мога,
 Само б' овда светлост јаче лио,
 На грудима кад би твојим био.

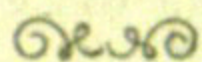
Гледао сам у то сунце јарко,
 Гледао сам, глед'о све до јако
 Ја те тражих . . . сунашце ме грије —
 Све залуду, тебе и ту није
 Јер те очи и срце што бије
 Од сунца ме ватреније грије.

Па сад нек се те звезде скрију
 Нек потамне нек светлост не лију
 Па и месец нека скрије зраке
 Наспрам лица, наспрам цуре таке,
 А и сунце нека бежи тамо,
 Ти си сунце, ти ми сијаш само!

У ДОЗНИЦИ, 1861.

XXXIV.

ШТА САМ СТЕК'О.

Несам стек'о ни сребра, ни злата,
 Ни ханџара, ни беснога хата,
 Несам, несам нагомил'о благо,
 Ал' сам стек'о ја богатство веће,
 Стекао сам, — ох, пуи ти сам среће! —
 Стекао сам што је срцу драго.

Шта је вила што је гора крије,
 Шта је зора и та румен њена,
 Шта је цвеће када мирис лева,
 Шта ли сунце што земљицу грли,
 Са два мора, шта је бисер врли?
 Ништа спрам ње! — вила лепшаније,
 Руменија још је усна њена,
 Мириснија душица је њена,
 Од бисера лепши су јој зуби
 Од сунца ме ватреније љуби!

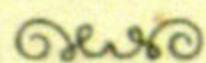
Па сад да ми гроб отвори врата,
 Раставио кад би ме од злата,

Ох! радо бих ја се гробу прег'о
 Радо, радо у њега бих лег'о,
 Јер знам да би душица ми мила
 И до гроба мога долазила,
 По мом гробу сејала би цвеће,
 Место росе нањ би сузе лила,
 Врелу сузу земљица би пила,
 Та би суза, ох! та суза мала,
 И до срца леденог ми пала.

Сан би мин'о, оживео ја бих.
 Један уздах искрао б' се слаби,
 Да укр'о б' се један уздах лаган,
 Те кроз цвеће шаптао би драги:
 „Чуј, душице, још те љуби драган!“

XXXV.

АОХ ПОБРО

Аох побро, докле ћемо вако,
Да л' ће беди скоро бити краја?
Кад се сетим шта бејаш до јако,
Плакао бих ка' Адам спрам раја.

Дође л' зима у нас дрва нема,
Гучимо се један уз другога,
Та на зими ником се не дрема,
Тужан побро да времена злога!

Соба хладна а вечера јадна,
А о ручку ни спомена нема,
Хеј! на пољу оштар ветар руби,
Ја цвокоћем, ти цвокоћеш зуби!

Дође л' лето онда дуги дани,
Изгладни се па спавати не да,
Тужан трбух! тад се воћем храни,
Пара немам! Е готова беда!

Дође л' јесен, ми у винограду,
— Ка' јазавци када грожђе краду,—
Па ја крадем, па ти побро крадеш,
Кад ухвате, е да л' бију знадеш?

Свуд је беда, свуд нас беда срета,
Збори, побро, докле ли ће тако?
Зар у беди да нам младост цвета?
Та говори да л' је гори пак'о?

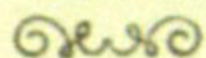
Где ти дрхтиш, та не дрхти, болаи!
Ево пара, хајде да се пије,
Буди вес'о, буди мало вољан!
Сад ће винце да те поугрије.

Докле траје, дотле нека лаје,
Докле има, дотле понапиј се,
Кад нестане беда ће да зјаје,
А ти онда само беди смиј се!

1861.

XXXVI.

КАД УГЛЕДАМ

Кад угледам да се ор'о вије,
 Да знаш брате, онда како ми је,
 Њега гледам, њему поглед хита
 Јер у њему срце види, чита:
 „То ј' застава Душанова била!“
 Ох, кад би се и сад тако вила!

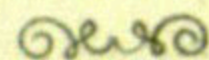
Кад погледам у сунашце јарко,
 Што се светли, што се блиста тако,
 Тад прозборим: бежи сунце, скриј се,
 Ми смо боље некад сијали се!
 Жеља ми је онда најмилија:
 Да нам слава опет 'нако сија!

Сетим ли се све у ропству браће
 Запитах ли: слободит' се кад ће?
 Грчевито тад ми стегну руке
 Оштру гују јатагана љута,
 И кунем се млађан по сто пута:
 Идем гори, идем у хајдуке!

У ЛОЗНИЦИ, 1861.

XXXVII.

МОЈ ЖИВОТЕ

Мој животе, моје сунце јарко,
 Зашт' не сијаш као и до јако,
 Зашт' си слика црнијех облака,
 Зашто пунав и препунав мрака?

Пун си тмине, пун си јада веља,
 Пун си туге, пун мрачнијех жеља,
 Пун си рана и горчине саме,
 Ох животе, препун ли си таме!

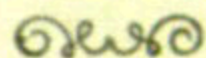
Докле мислиш, куд се тако крећеш?
 Да ли сунцу или гробу лећеш,
 Збори штогод куда хоћеш тако,
 Куда наглиш жељено и плахо?

Гробу је ли? . . . о, причекај мало!
 Мило цвеће још није уцвало,
 Нек бар оно једно другом шапти:
 „Ту је цветак сузом покапати!“

У ЛОЗНИЦИ, 1861.

XXXVIII.

ОЈ ЖЕЉЕНА . . .

Ој жељена жељо моја
 Ал' далеко плахо лећеш,
 Још су лака крила твоја,
 Уморит' се још, је л' нећеш?

За час прнеш Призрен-граду,
 Те целујеш метса света
 Дивном оном рукосаду
 Слава српска ли узцвета.

И походиш дворе беле
 Пусте оне развалине,
 Што су с' неба осмех свеле,
 Осмех Божији пун милине.

И обиђеш гроб Душана,
 Српској слави и слободи,
 Па се молиш оног дана,
 Душан други да се роди.

Косову се затим винеш,
 Кобној срећи српског сина,
 Те у њему поодминеш,
 Јер ту паде домовина.

Чујеш да из сваког места
 Орошеног врелом крви,
 Збори: ево и нас неста,
 За слободу бесмо први.

Редом тражиш све јунаке,
 На гроб падаш ох! свакоме,
 Молиш Бога да све таке,
 Рађа мајка роду твоме.

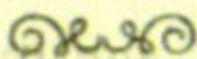
Збориш жељо: Косанчићу,
 Југ-Богдане и Топлица,
 Царе Лазо, Страинићу!
 Сви видели Бож'јег лица.

А одатле прнеш јако
 Гди о рају Мурат снева,
 Па покликнеш: тако, тако!
 То је рука Милошева!

Ој ватрена жељо моја,
 Ал' далеко плахо лећеш,
 Још су лака крила твоја,
 Уморит' се скоро нећеш.

XXXIX.

КАПЉИЦЕ.

1.

Неби сунце никад село
 Довека би оно сјало,
 Само лице да ти бело
 Није душо угледало;
 Ал' кад поре извије се
 Па кад почне свет да грије,
 Угледа те, сакрије се,
 Јер од тебе лепше није.

2.

То би небо ведро било
 Не би никад помрчало,
 Само овде на земљици
 Да те није угледало.

Ал' тешко му што ти чело
 Још од њега ведрије је,
 Па за то се 'нако мршти
 И по себи облак сеје.

3.

Око тебе што облеће,
 Што се нија тамо амо,
 Што врх тебе некад трепти:
 — То је лахор душо само;

А што ли је — питаш — душо?
 — Да се тебе намирише,
 Кад по свету буде пош'о,
 Да са тобом само дише.

4.

А зар мислиш да је бисер
 Што се по дну мора крије, —
 Та зрнцета, што су сузе
 А то бисер душо није.

Горских вила то су сузе
 Па их у дно морско крију.

Јер од њих си свију лепша
— С тога виле сузе лију.

5.

Кад би ти се низ то лице
Врела суза скотрљала,
И када би нешто злато
На земљицу меку пала;

То би онда она земља,
Суза твоја где је пала,
Лепим струком од бисера
Непрестано урађала.

6.

Ал' би нешто лепо било
Кад би покрај румен-ђула
Или покрај другог цвећа
Тихо душо уздахнула!

Јер тај уздах, уздах мали
Мило цвеће сисало би,
Те отале све до века
Дахом твојим дисало би.

7.

Није душо оно сунце,
Што се небом 'нако креће,
Већ по плавом оном своду
Сенка твоја то се шеће

Немој мислит' за те звезде
Што се небом дивно роје,
Да их други неко пали —
Та пале их очи твоје.

8.

Са уста осмех, у њему зору,
У лицу сунце што земљу сја,
На грудма крина бијела два
Наш'о сам душо, нашао ја.

У ведром челу плаветном небу,
Звезде у оку ватреном твојом,
У срцу љубав, пољупце вреле,
И живот прави животу мом.

9.

Да је лепо, велиш, видет'
 Кад у море сунце гледа
 Или када свако вече
 За ту гору оно седа.

То је лепо, ал' лепше је,
 Кад из ока те зрачице
 Гасити их почне санак
 На их скрију трепавице!

10.

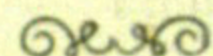
Ој капљице ситна моја
 С врела срца узабрата,
 Грејало те сунце јарко
 Из очију мога злата.

Стапало те око њено
 У поток се преливала,
 Те се тобом злато моје
 Свако јутро умивала.

У лозници, 1861.

XL.

ЛЕПА ЈЕ

Лепа је лепа румена ружа
 Када је рујна огрли зора,
 Када је бисер сузицом поји,
 Да суза мило чедо јој доји,
 Када јој мирис у срце пружа,
 Да буде дичног мирисног створа.

Лепа је била из горе вила,
 На земљи кажу створен да није
 Божанствен и красан облик тај;
 Лепо је сунце што земљу грије,
 И славуј леп је тичица мила,
 Мирисно ј' цвеће што носи мај.

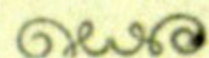
Лепа је ружа и горска вила,
 Дивна је дивна и рујна зора
 Када се у њој сунашце сја,
 И Розаура лепа је била, —
 — Ох све је лепо депога створа,
 Ал' лепшу имам лепојку ја.

Пред тобом душо, нека се крива
 Румена ружа и рујна зора,
 Нек вилу крије зелена гора,
 Нек цвеће даље мирис не лива,
 Јер душа и облик душица твоја,
 Леп је, најлепши — идоле мој! —

1860.

XII.

НЕДОВРШЕНО.*)

Кад олуја отвори чељусти,
 Кад помрача и угаси сунце,
 Црни облак, и олује сила,
 Мрак кад земљу обавије густе,
 Скуп страхота када се узруја,
 Кад уздрхти и стена и гора
 И пропишти под каменом гуја,
 Земља, ваздух кад се усколеба,
 Хитра муња с' намрштеног неба
 Кад просецаг' и праћат' се почне
 Гром за громом када грукат' начне,
 Страх и слутња када све облада
 — Да л' се буди избављењу нада? . . .

Да, буди се, треба да се буди,
 Тако бива, то тако пресуди

*) Ово се овако затекло плазивазом написано
 и тако се и штампало.

Онај горе са престола свога!
 Бој кад мине, кад наступи зима,
 Кад пролетње изумру дивоте,
 Лист опадне, земљица га прима,
 Дрво наго без одела стоји,
 Трава сања, око ње се роји
 Пчела белих забасати рој, —
 Кад одећу река на се прима,
 Лед-одећом обавије зима,
 Када сунце на небу охладни,
 Кад оседи и доља и гора —
 ...Да л' се човек бољом надат' мора?...

Да, нада се, треба да се нада,
 У надању пролеће му дође,
 Трава ниче и цвеће уцвати,
 Снег се топи, подмлади се гора,
 Све оживи, јер оживет' мора,
 Вечна правда то уреди тако.

И олуја дакле има краја,
 Гром довека неможе да пуца,
 Довека се земља неколеба
 И за навек незаладни сунце,
 Зло довека неможе да траје.
 После зиме и пролеће дође,
 После зиме топло греје сунце,

Трава ниче, природа са буди
 Листак трепти, цветак мирис лева,
 Све оживи поток зајубори:
 Све с' радује ускрснућу своје!

А хоће ли робу синут' сунце,
 Ком је срце обавила тама,
 Да л' кроз таму може л' продрет' зрака,
 Зрак живота да нестане мрака? ...
 Је л' с чемером невоља с' венчала
 Ол' несрећа с јадом се заклела
 Гонит' рода док му траје трага?

Ланци ропства дотежаше телу,
 Душа стење под теретом тешким,
 Од триљења надимљу се груди,
 Душман гази, чемерно му суди,
 Роб робује ал' дух му се буди,
 Роб робује ал' се сећа славе,
 Дичне славе што увену рано,
 Што увену расцветано цвеће,
 Што увену јоште необрано!!
 Душман гази, отимље и гњави,
 Што је свето то под ноге баца,
 Ара, пази, отима и жари,
 Мучи, пече, набија на коље,
 Ланце кује те дарива роба,
 А роб носи, ал' му срце пуца.

Јер се сећа шта је некад био,
Јер се сећа да по овој земљи
Прадедовска ступала је нога,
Да из крви изникла је трава,
Што пролише док своје добише.

Срце игра, тресе му груди,
Кад се сети своје госпоштине,
Кад се сети да су царовали,
Кад се сети да су славу брали,
Кад се сети да су срећни били
И слободу да су задобили,
Кад се сети, тога кад сети,
Разигра се срце плаховито,
Разведри се ојађено лице
И задрхте груди мученичке,
Не од јада него од милине! . . .
Али заман та милина прође,
За роба је умрла милина,
За роба је утамнело сунце,
Не сјаји му, нит' та греје топло,
Не прија му што је на свет створен,
Јер завија с' око ропског срца,
Магла црна и отровна гуја,
Магла с' диже да набубре прси,
Гуја пије, сиса из срдашца
Снагу живот ојађеног роба.

А роб трпи јербо трпет' мора,
Сноси ропство и под њиме стење,
Као трава кад притисне стена,
— Снаге нема да потисне стену,
Да је скруши и у пропаст баци,
Да не звече њему ропства ланци.
Роб робује, издаде га силе,
Те се прса понапред угнула,
У прсима мрак све гушћи бива,
Мрачно му је све што оком види,
Мрско му је што на свету живи.
Жао му је што сад нема снаге,
Тешко му је што да служи аге,
Криво му је што не служи брату
Већ крвника на бесноме хату.

Срце пуца, на комаде с' цепа
Кад се сети да сад ништа нема
Од онога, што је некад им'о:
Де је Прилип Краљевића Марка,
Де Приштина, Сарајево, Мостар,
Ниш, Софија, Нови Пазар де је?
Орид де је, Неродимља де је,
Ох де ли је Призрен слава српска? . . .
Свето место Србима је Призрен,
Драго место, најдраже од свега,
Јер из њега изниче нам цвеће,

Лепо цвеће што га љубав поји,
 Љупко цвеће јер га слога доји,
 Мирис цвеће јер га зора храни,
 У зори се расцветало беше.
 Зора рујна од милине веље,
 Дично цвеће што у себи има,
 Срадова се, бисер сузу пусти,
 У сузи се окупало цвеће,
 Цвеће сузу у себе је пило,
 Јер та суза то је мирис био
 Од те сузе замириса цвеће.
 Дивним миром ка' Божија душа:
 Од тог цвећа саплетете се венац,
 Дичну главу да окити дичан,
 Мудра глава да се дичи њиме,
 Срећна глава да из венца тога
 Мирис сиса, у мирису плива.

Душан, Душан та бијаше глава,
 Душан срећа, Душан слава српска,
 Сплетен венац, замириса дивно
 Кад се спусти Душану на главу.
 Куд заброди то срећно преброди,
 Куд год пође срећа беше с њиме,
 Што намисли учињено беше,
 Што завојшти покорено беше.

Лепо сплетен са главе је венац
 Расипао, просип'о милину,
 Певало је што се живим назва,
 Мирила је доља и гора,
 Процватила ј' снажно српска слава
 Под Душаном силним царем српским.

Мудар беше а и храбар беше,
 Благ на оне који добро саде,
 Љут за оне који о злу раде,
 Љубак оним који правду славе,
 Гњеван оним који слаба гњаве,
 Страшан оним који сплетке праве.

Хеј! Та срећа сјаила је тада,
 Свак је им'о што му срце жели,
 Певао је што му срце вели,
 Уста сама шаптала су песму,
 Песму среће задовољства свога,
 За невољу тад се знало није,
 Од неправде нико страда није,
 За зулум се тада није знало,
 Од душмана стрепило се није,
 Срб је пев'о, својим путем иш'о
 Поносито ходио и шет'о,
 Оном земљом крвљу добивеном

А сад де су таква места дивна,
 Де је срећа? Зашт' се сад нес меши
 На Србина као што је негда?
 Де је слава, зар се већ угаси
 Тек Србима што сијат' почела?
 Да је питам, али сад знам де је,
 Прогута је зверски крволоче.

А дворови де су они дивни,
 И палате де су оне царске,
 Цркве де су, де су сада, де су?
 Зар и оне пустош постале су?

Дворови се порушили давно,
 А на њима стопиле се стене,
 Стопиле се, облиле их пене
 Змија грдних што под њима леже?
 Змије те су прекоморске гује,
 Што дођоше земљу поплавише,
 Срећну земљу једом отроваше,
 Српску славу гује прогуташе.
 А сад друго гује гадне те су,
 Сад од гуја змије постале су.

У црквама што су некад биле,
 И сада се служба неком служи,
 Али коме? . . . Тамноме несену!

Са кубета што су некад била,
 Крстови су златни сад скрљани.
 Полумесећ сад на њима стоји,
 „Алах! Алах!“ у цркви се ори,
 Место звона други неко виче,
 Са кубета сада оца риче. —

Тако роб се собом разговара,
 Ал' у срцу јера зборит' несме.
 Стрепи, гледа да не слуша душман
 Тајне зборе, тајне разговоре.
 То кад виде де никога нема,
 Из прикрајка да га слушају може,
 Заплака се и зајеча горко
 За слободом, за негдашњом славом,
 Заравицом и за срећом српском.

За тим трже с' ка' из бурног санка,
 Усправит' се покушати хтеде,
 Он се диже, дигнут' му се не да
 Ланац тешки обмот'о му грло,
 Па га црној земљици притеже,
 Опет проба, ал' му с' дигнут' не да,
 Гуја му је исисала снагу,
 Ков му ропства измождио тело.

Дуго ропство тешко изкушење,
 Дуга патња, трпња и мучење,

Дуга туга а служење дуго
 Истроши га, дигнут' му се неда.
 Срб остари у невољи дугој,
 Стас јуначки погури се тешко
 Земљом пузи и крвнику служи.
 Петог пола већ је прошао века
 Како Србин под невољом стење,
 Ох невоља свог га обузела,
 Притисла га дигнут' му се неда.
 Срце трза, на комаде цепа,
 Срце јадно за слободом жуди.

Кроз четири и петог века
 На слободу роб изгледа,
 Кроз то време туђа рука
 Подигла се да нам суди,
 Туђа рука скврни свето,
 Душман-рука води робље,
 Туђин клети купи харач
 Смртним знојем роб што сабра.
 Пре нег дође рујна зора,
 Туђину се хитат' мора,
 Харач дати, напунити
 Адска уста благом, медом.
 Туђи коњн газе њиве
 Газе поља, златна брда.

Душман руши беле цркве,
 И руга се кртсу светом,
 Веру гази и невиност скврни,
 Све то чини, све у српској земљи
 Душман клети, па још горим прети!

Такве мисли обузеше роба,
 Спомену се среће и несреће,
 Опојава некадашњу срећу,
 А проклиња ропство и несрећу:
 Ропство црно, црње си од ноћи,
 Хеј слободо, да л' ћеш скоро доћи?
 Груди му се затресосе бујно,
 Глас задрхта а срце процвиле,
 Боже. Боже зар нас заборави?
 Зар ће ропство до века нас мучит',
 Зар за навек оде нам слобода?
 Боже, не дај, ти си вечна правда!
 Ти си један што помоћи можеш,
 Ти си преблаг, ми смо деца твоја,
 Опрости нам сагрешења наша,
 Благословом твојим нас покропи,
 Осмехом нас твојим развесели.

Тако роб се вечној правди моли
 Да га спасе од крвника зверских,
 Јер неживи а и мртав није,

Живи ропски: боље да га није,
 Живи тужно, боље да га нема,
 Живи јадно, душман муке спрема,
 У мукама нити мре нит' живи,
 Душман не зна племенито шта је,
 И човечност душман не зна шта је,
 Звер је зверска и поступа зверски.

Роб се пита да л' засјат' правда
 К'о Србима што је некад сјада,
 Да л' ће минут' мученичке муке,
 Да л' ће певаг' опет српска земља
 Под Душаном ка' певала што је?
 Ове муке што га сада гњаве
 Роб се пита: да л' су вечне
 Ол' спремања још да веће муке,
 Да пита се, јера и сам не зна,
 Да л' у паклу налази се тужан,
 Пак'о није мучниј' од тих мука?
 Тако роб се сам у себи пита,
 Јер чемера душа му је сита,
 Јер невоље груди су му пуне,
 Јадно срце у невољи плива,
 Смалаксало, хоће да потоне
 А још нигде избављења нема.
 Дуго ропство а служење дуго,

Дуго ропство а давање дуго
 Истроши га, опаса га ликом,
 Данас нема да плаћати може,
 Осим душе друго ништа нема,
 Зато сада за слободу пита,
 Да л' ће доћи и то скоро, скоро?...

* * *

У почетку кад је свет се ствар'о,
 Кад природе створење бејаше,
 Када Бог је на земљи пљувачком
 Замесио малу грудву земље,
 Замесио и у њу је дун'о,
 Те човека од земље саздао;
 Када Бог је цвећу мирис дао,
 Зеленило трави кад је дао
 И висину кад је дао гори,
 А дубљину кад је дао мору,
 Сунцу светлост, плаветнило небу.
 Дуги шаре а земљи црноћу,
 Те да светлост лакше у се пије,
 Руменило дао кад је зори,
 Тад Бог свети и промену створи....

— — — — —
 (Толико се затекло.)